

Na het einde van de Koude Oorlog en het wegvallen van de dreiging van de Sovjet-Unie werd de krijgsmacht omgevormd van een traditionele kader-militiekrijgsmacht voor de verdediging van het NAVO-grondgebied naar een wereldwijd inzetbare beroepskrijgsmacht voor stabilisatiemissies en humanitaire hulp. De nieuwe veiligheidssituatie vroeg niet alleen om een grondige herstructurering, maar maakte ook bezuinigingen mogelijk. In dit proces werden ingrijpende keuzes gemaakt:

- Bij de Koninklijke Landmacht (KL) verdween de capaciteit voor langdurige gevechtsoperaties hoog in het geweldspectrum. Een nationaal legerkorps en de divisies werden afgeschaft en de resterende brigades gingen onder het hoofdkwartier van het Duits-Nederlandse legerkorps vallen. Deze eenheden werden omgevormd tot administratieve eenheden terwijl een steeds kleiner wordend aantal bataljons de feitelijke gevechtseenheden werden. Daarmee verdween het concept van verbonden wapens, dus gevechtskracht. Dit werd versterkt door het afstoten van de tank. Dit verlies werd deels gecompenseerd met een nieuwe luchtmobiele brigade.
- Ook bij de Koninklijke Marine (KM) werd de omvang verkleind. De maritieme taakgroep bleef op papier bestaan maar verloor zijn gevechtsfunctie. Voorts werden hele capaciteiten afgesloten, zoals de maritieme patrouillevliegtuigen voor onderzeebootbestrijding.
- Bij de Koninklijke Luchtmacht (KLU) bleef de structuur van squadrons overeind, maar ging het aantal jachtvliegtuigen drastisch omlaag. Wel werd geïnvesteerd in het nieuwe expeditionaire karakter van de krijgsmacht. Daartoe werden helikopters, luchttransport en tankervliegtuigen aangeschaft.

In de daaropvolgende decennia nam de gevechtskracht af door het afstoten van zware wapens; verminderde het voortzettingsvermogen door het afstoten van hele eenheden; en verminderde de inzetbaarheid door bezuinigingen op reserveonderdelen, munitie en *combat support* (CS – waaronder vuursteun, genie, en verbindingen) en *combat service support* (CSS - materieel- en personeelslogistiek). Het gevolg is dat nu minder dan 50% van een toch al gedecimeerde krijgsmacht inzetbaar is. Omdat de bezuinigingen harder hebben ingegrepen dan bij andere landen is Nederland binnen de NAVO een onderpresteerder geworden.

Momenteel staat defensie voor een transformatie die vergelijkbaar is met die van na het einde van de Koude Oorlog. Naast de bestaande veiligheidsrisico's in het Midden-Oosten en Noord-Afrika moet rekening worden gehouden met de nieuwe Russische assertiviteit en *flow security*. Flow security is de bedreiging van alles dat zich verplaatst; van troepen tot data, en van handelsgoederen tot energie en grondstoffen. Dit alles vereist feitelijk een nieuwe krijgsmacht die langdurig, ver van huis en hoog in het geweldspectrum kan worden ingezet. Daarnaast zal een beroep op Nederland voor stabilisatiemissies en humanitaire hulp worden gedaan. Tot slot heeft de krijgsmacht een nationale veiligheidstaak.

De grootste militaire uitdaging is *Anti-Access and Area Denial* (A2/AD). Rusland voert een duidelijk beleid gericht op het ontzeggen van de toegang tot de zee, de lucht en het land rond het Kola schiereiland, Kaliningrad, Krim en het westen van Syrië, onder meer met luchtdoelraketten, grond-grondraketten, mogelijk een nieuwe kruisraket die het INF-verdrag schendt, onderzeeboten, mijnen en oppervlakteschepen. De NAVO heeft hierop geen afdoende antwoord, zodat de Baltische Staten niet kunnen worden verdedigd. Dit wordt versterkt doordat alleen Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk binnen afzienbare termijn een brigade in het oosten kunnen ontplooien. Dit is onvoldoende als afschrikking.

A2/AD bedreigt over al ter wereld onze *flow security*. Feitelijk worden alle handelsroutes, bijvoorbeeld vanuit de haven van Rotterdam in crisistijd bedreigd en kan de Nederlandse

economie simpel worden platgelegd. Hierop is geen goed antwoord mogelijk, noch door Nederland, noch door de NAVO-partners. Ook speelt dat de NAVO-operatie in Libië (2011) duidelijk heeft gemaakt dat de V.S. in ieder geval voor niet-Artikel 5 operaties zeer waarschijnlijk kiest voor *leading from behind* en de feitelijke gevechtsoperaties buiten Europa aan bondgenoten overlaat. De verkiezing van president Trump versterkt deze conclusie.

De nieuwe veiligheidssituatie vereist feitelijk dat de Nederlandse krijgsmacht opnieuw moet worden opgebouwd. De beschikbare 1,5 miljard euro extra lijkt voldoende om de basisgereedheid op orde te krijgen en vervangingsinvesteringen te doen, maar is onvoldoende om voortzettingsvermogen, gevechtskracht en transformatie te bekostigen. Met 1,5 miljard euro wordt een krijgsmacht geschikt gemaakt voor een te beperkte taak, namelijk stabilisatiemissies en humanitaire hulp. Voor de belangrijkste inzet in het kader van een conflict met Rusland is deze krijgsmacht niet of nauwelijks geschikt. Daartoe ontbreekt gevechtskracht, de nodige *enablers*, zoals CS en CSS, capaciteiten voor elektronische oorlogvoering en het onderdrukken van vijandelijke luchtverdediging, en *Command, Control, Communications, Computer, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance* (C4ISR). Dit alles vormt de ruggengraad van elke militaire operatie. Omdat de krijgsmacht niet geschikt is voor de belangrijkste taak draagt deze niet bij aan de afschrikking van Russische agressie en wordt de atoombrem verlaagd.

De transformatie van de krijgsmacht moet daarom gericht zijn op versterking van de slagkracht en het voortzettingsvermogen:

- KM: Vergroting van het aantal oppervlakteschepen om twee maritieme taakgroepen mogelijk te maken, elk met fregatten, een onderzeeboot en een bevoorradingschip. Dit vereist uitbreiding van de oppervlaktevloot en het aantal onderzeeboten. Voorts zijn investeringen in onderzeebootbestrijding, mijnenbestrijdingscapaciteit, de NH-90 capaciteit en de verdediging tegen ballistische raketten noodzakelijk.
- KL: Vergroting van het aantal eenheden en ombouw van gemotoriseerde oprichting naar gemechaniseerde eenheden gekoppeld aan de herintroductie van het concept van verbonden wapens; en uitbreiding van *Special Operations Forces* (SOF) met eigen helikopter capaciteit. Om deze inzet van deze eenheden mogelijk te maken moeten CS en CSS worden versterkt. Eenheden worden in multinationale verbanden 'geklikt'.
- KLU: Uitbreiding van het aantal F35's om vier squadrons mogelijk te maken, aangevuld met toestellen voor training en reserve. De voorziene inzet van slechts vier F35 jachtvliegtuigen is volstrekt ongeloofwaardig. Ter versterking van de C4ISR dient de voorgekomen aanschaf van MALE UAV te worden uitgebreid. Intensivering van Europese *pooling and sharing* van luchttransport en tankers dient de ondersteuning te versterken.
- Voor de daadwerkelijke inzet van alle eenheden is C4ISR en cybercapaciteit vereist.

Met voorrang dient voorts het personeelstekort te worden verminderd en de training voor gewapende conflicten te worden geïntensiveerd. De huidige generatie militairen is opgeleid voor stabilisatiemissies en humanitaire operaties, niet voor langdurige gevechtsoperaties hoog in het geweldsspectrum. Zo hebben marineofficieren alle vaardigheid verloren voor onderzeebootbestrijding, terwijl die in het kader van de A2/AD dreiging cruciaal is. De KL heeft alle vaardigheid verloren om met verbonden wapens in legerkorpsen, divisies en brigades grootschalige gevechtsoperaties te kunnen uitvoeren. Bij de KL zijn de vaardigheden verloren om met jachtvliegtuigen in een *non-permissive environment* te kunnen optreden. Vaardigheden als *suppression of enemy air defenses*, cruciaal voor het optreden tegen A2/AD, moeten opnieuw worden aangeleerd.

Kortom, de nieuwe Defensienota dient een aanzet te geven voor een krijgsmacht die geschikt is voor taken waar de huidige krijgsmacht qua personeel, voortzettingsvermogen, gereedheid, wapensystemen en ondersteuning niet voor geëquipeerd is. De extra 1,5 miljard euro is daarom niet meer dan een begin.